

Татаровська Яна Валеріївна,
курсант 202 групи навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник: викладач кафедри
юридичної психології Національної
академії внутрішніх справ **Христюк О. С.**

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

На сьогоднішній день професійне спілкування працівників правоохоронних органів потребує нових підходів до здійснення професійної діяльності в руслі орієнтації на європейські стандарти поліцейської практики. Ефективність професійної діяльності працівників органів поліції невід’ємно залежить від якості професійно-психологічної підготовки, адже зазвичай їм потрібно здійснювати професійне спілкування у складних ситуаціях, з необхідністю швидкого прийняття рішень в екстремальних умовах. Професійно-психологічна підготовка працівників поліції забезпечує формування професійно-важливих якостей, розвиток вмінь та навичок, що сприяють успішному вирішенню службових завдань, виступає підґрунтям професійного становлення та самовдосконалення фахівця, досягнення ним високого рівня професійної майстерності, а також слугує засобом попередження розвитку професійної деформації.

Одним із важливіших напрямків психологічної підготовки працівників поліції виступає професійне спілкування, що є основним інструментом виконання оперативно-службових завдань професійної діяльності.

Проблемам професійного спілкування працівників поліції присвячені наукові роботи А. Абрамова, В. Антипенка, В. Барка, І. Голопич, Е. Дідоренка, Л. Казміренко, Я. Кондратьєва, В. Конавалової, М. Костицького, Н. Крисько, Н. Лигун, В. Литвин, В. Лукашевича, В. Медведєва, О. Морозова, О. Туринської, О. Цільмак, С. Яковенка та ін.

Навчальним планом підготовки майбутніх працівників поліції у ЗВО МВС України передбачено викладання навчальної дисципліни «Професійно-психологічна підготовка», в якій обов’язковими темами є психологічні аспекти професійного спілкування фахівців в залежності від спеціалізації. Що стосується комунікативної підготовки майбутніх працівників

оперативних підрозділів, перш за все розглядаються питання підготовки до комунікативної взаємодії з об'єктами оперативної уваги; психологічні особливості вивідування інформації; встановлення психологічного контакту та довірливих стосунків із об'єктами професійної уваги; аудіовізуальна психодіагностика психічних станів та індивідуально-психологічні особливості об'єкта оперативної уваги та прийоми визначення нещирості під час спілкування.

Як слушно зазначає О. Туринська, професійне спілкування працівника правоохоронних органів є складним процесом, реалізація якого вимагає належного рівня комунікативної компетентності правоохоронців. Тому у навчальних закладах системи МВС України особливу увагу слід приділяти професійно-комунікативній підготовці курсантів, побудованій на основі моделі фахівця (її методологічна основа – цілісний, аксіологічний та особистісно-орієнтований підходи в їх гармонійному поєднанні [1, с. 489]).

Л. Дунець та А. Павліченко зазначають, що на лекціях з юридичної психології та професійно-психологічної підготовки працівників поліції викладач повинен знайомити майбутніх працівників правоохоронної діяльності з поняттям, структурою та функціями спілкування; сприйняттям та взаєморозумінням у професійному спілкуванні; вербальними та невербальними засобами професійного спілкування; комунікативними бар'єрами у професійному спілкуванні та методами їх подолання; інтерактивними параметрами професійного спілкування працівників правоохоронних органів. Серед ефективних форм і прийомів навчання, що сприяють розвитку професійного спілкування, на думку авторок, є методи проблемного викладу лекції, прийоми створення проблемних ситуацій, виступи здобувачів вищої освіти з міні-лекціями на конкретну тему тривалістю 5–6 хвилин. Особлива роль відводиться методу вправ, які сприяють розвитку і зміцненню потрібних комунікативних умінь. Формування комплексних комунікативних умінь на основі знань, навичок і початкових умінь професійного спілкування продовжується і на семінарських заняттях. Крім того, ефективними формами організації навчання є тренінг професійного спілкування, тренувальні вправи, самостійна робота здобувачів вищої освіти, консультації, іспити [2, с. 4]. Тобто фактично всі види навчальної діяльності слухачів та курсантів спрямовані на формування та розвиток навичок спілкування.

Н. Бобро зазначає, що під час використання інтерактивних методів виділяються позитивні та негативні моменти. До позитивних ознак відносяться: по-перше, інтерактивні методи навчання створюють вільну атмосферу спілкування в аудиторії між учасниками навчального процесу, що перетворює навчання на цікавий, жвавий процес та пробуджує інтерес слухачів до навчальної дисципліни. По-друге, інтерактивне навчання активізує творчий процес мислення слухачів, а також пошук нових рішень при розв'язанні нетипових завдань, які можуть стати у пригоді поза межами аудиторії, в умовах реальної професійної діяльності. По-третє, покращує соціально-психологічний клімат в навчальній групі та посилює дух колективізму. Але, як зазначає авторка, поряд з перевагами існують також загальні труднощі: по-перше, це велика кількість ресурсів, які витрачає викладач в процесі підготовки до таких занять. Інтерактивні методи навчання потребують великої кількості часу на передбачення всіх аспектів майбутнього заняття з урахуванням рівня підготовки аудиторії, інших її особливостей, а також певної кількості роздаткового та додаткового матеріалу. По-друге, об'єктивна проблемність застосування багатьох методик у великих аудиторіях. Нерідко викладання курсів проходить у присутності великої кількості слухачів, це не зовсім зручно при застосуванні ділових ігор та залучення більшості слухачів до активної роботи. По-третє, на сьогоднішній день існує проблема, яка пов'язана з відсутністю відповідних посібників, навчальних та додаткових матеріалів, а також відсутністю уніфікованих критеріїв оцінювання [3, с. 3].

Таким чином, врахування всіх методичних порад та рекомендацій щодо застосування активних методів навчання та тренінгових технологій в ході психологічної підготовки майбутніх працівників поліції до здійснення професійного спілкування, буде сприяти всебічному розвитку індивідуально-психологічних особливостей, професійних знань і вмінь поліцейських Національної поліції.

Список використаних джерел

1. Туринська О. Є. Психологічні особливості професійного спілкування працівників правоохоронних органів. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. № 2 (2). 2012. С. 480–490.
2. Дунець Л. М., Павліченко А. П. Особливості професійного спілкування майбутніх працівників поліції. *Актуальні проблеми психології*. Том І. Випуск 54. С. 3–8.

3. Бобро Н. В. Використання інтерактивних методів навчання у навчальному процесі підготовки майбутніх поліцейських. *«Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України»* Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Харків, 30 березня 2018р.). С. 61–64.

Хома Діана Олександрівна,
студент 3-го курсу за спеціальністю
«Психологія» Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник: викладач кафедри
юридичної психології Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
психологічних наук **Дідух М. М.**

ДІАГНОСТИКА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Найважливішим критерієм усвідомлення і продуктивності професійного становлення особистості є її здатність знаходити особистісне значення у професійній праці, самостійно проектувати, творити своє професійне життя, відповідально приймати рішення про вибір професії, спеціальності та місця роботи. Зрозуміло, що ці життєво важливі проблеми виникають перед особистістю протягом усього її життя. Особистість постійно змінюється, розвивається, тому на різних стадіях її розвитку одні й ті ж завдання професійного самовизначення вирішуються по-різному.

Можна стверджувати, що перед особистістю постійно виникають перешкоди, що вимагають від неї визначення свого ставлення до професій, іноді аналізу та рефлексії власних професійних досягнень, прийняття рішення про вибір професії або її змін, весь цей комплекс проблем у професійному знанні пояснюють поняттям професійне самовизначення.

Загалом, професія – це вид трудової діяльності, що вимагає визначеної підготовки та є джерелом матеріального забезпечення існування людини. Поняття «самовизначення» цілкомито співвідноситься з такими актуальними поняттями сьогодення як самоактуалізація, самореалізація та самовизначення тощо.

При цьому безліч мислителів пов'язують самореалізацію та самоактуалізацію з трудовою діяльністю. Наприклад, А. Маслоу вважає, що самоактуалізація проявляє себе «через